

Verdrag inzake de rechten van het kind

Verspreiding: Algemeen

29 mei 2013

Oorspronkelijke taal: Engels

Comité voor de rechten van het kind

Algemeen commentaar no. 14 (2013) over het recht van het kind zijn belangen de eerste overweging te laten zijn (art. 3, eerste lid)*

---

* Aangenomen door het Comité tijdens zijn tweeënzestigste zitting (14 januari – 1 februari 2013).

Inhoud

	<i>Paragrafen</i>	<i>pagina</i>
I. Inleiding	1-9	3
A. De belangen van het kind: een recht, een beginsel en een procedureregel	1-7	3
B. Structuur	8-9	4
II. Doelstellingen	10-12	4
III. Aard en reikwijdte van de verplichtingen van staten die partij zijn	13-16	5
IV. Juridische analyse en verbanden met de algemene beginselen van het Verdrag	17-45	7
A. Juridische analyse van artikel 3, eerste lid	17-40	7
1. "Bij alle maatregelen betreffende kinderen"	17-24	7
2. "door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen,"	25-31	8
3. "vormen de belangen van het kind"	32-35	9
4. "de eerste overweging"	36-40	10
B. De belangen van het kind en verbanden met andere algemene beginselen van het Verdrag	41-45	11
1. De belangen van het kind en het recht op non-discriminatie (art. 2)	41	11
2. De belangen van het kind en het recht op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6)	42	11
3. De belangen van het kind en het recht te worden gehoord (art. 12)	43-45	11
V. Implementatie: beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind	46-47	12
A. Beoordeling en vaststelling belangen van het kind	48-84	12
1. Factoren waarmee rekening moet worden gehouden bij het beoordelen van de belangen van het kind	52-79	13
2. Afweging van de factoren bij de beoordeling van de belangen van het kind	80-84	17
B. Procedurele waarborgen om ervoor te zorgen dat de belangen van het kind worden geïmplementeerd	85-99	18

VI. Verspreiding.....	100-101	20
-----------------------	---------	----

"Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging."

Verdrag inzake de rechten van het kind (art. 3, eerste lid)

I. Inleiding

A. De belangen van het kind: een recht, een beginsel en een procedureregeling

1. In artikel 3, eerste lid, van het Verdrag inzake de rechten van het kind wordt bepaald dat een kind er recht op heeft dat zijn belangen worden beoordeeld en een eerste overweging zijn bij alle maatregelen of besluiten die hem betreffen, in zowel de publieke als de privésfeer. Bovendien wordt in dit lid een van de fundamentele waarden van het Verdrag tot uitdrukking gebracht. Het Comité inzake de rechten van het kind (het Comité) beschouwt artikel 3, eerste lid, als een van de vier algemene beginselen van het Verdrag voor het interpreteren en implementeren van alle rechten van het kind,¹ en past het toe als een dynamisch concept dat beoordeeld moet worden in een specifieke context.

2. Het concept "de belangen van het kind" is niet nieuw. Ruim voor het Kinderrechtenverdrag was het concept al vastgelegd in de Verklaring van 1959 inzake de rechten van het kind (paragraaf 2), het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (artikelen 5b en 16, eerste lid, onderdeel d), alsmede in regionale instrumenten en talrijke nationale en internationale wetten.

3. In het Verdrag wordt ook in andere artikelen uitdrukkelijk verwezen naar de belangen van het kind: artikel 9 - scheiding van de ouders; artikel 10 - gezinshereniging; artikel 18 - verantwoordelijkheden van de ouders; artikel 20 - missen van het gezin waartoe het behoort en alternatieve zorg; artikel 21 - adoptie; artikel 37c - scheiding van volwassenen in detentie; artikel 40, tweede lid, b.iii - procedurele waarborgen, waaronder aanwezigheid van ouders tijdens zittingen bij strafzaken waarbij kinderen die de wet hebben overtreden betrokken zijn. Ook in het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie (preambule en art. 8) en het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake een communicatieprocedure (preambule en artikelen 2 en 3) wordt hieraan gerefereerd.

4. Het concept van de belangen van het kind is bedoeld om zowel het volledige en daadwerkelijke genot van alle in het Verdrag erkende rechten als de holistische ontwikkeling van het kind te waarborgen.² Het Comité heeft er reeds op gewezen³ dat "het oordeel van een volwassene over de belangen van het kind niet zwaarder kan wegen dan de plicht alle rechten van het kind ingevolge het Verdrag te eerbiedigen." Het Comité brengt in herinnering dat er geen hiërarchie van rechten is in het Verdrag: alle in het Verdrag genoemde rechten zijn in het belang van het kind en aan geen enkel recht kan getornd worden door een negatieve interpretatie van de belangen van het kind.

---

¹ Algemeen commentaar no 5. (2003) van het Comité over de algemene maatregelen voor de invoering van het Verdrag inzake de rechten van het kind, paragraaf 12; en no. 12 (2009) over het recht van het kind te worden gehoord, paragraaf 2.

² Het Comité verwacht van de staten dat zij ontwikkeling opvatten als een "holistisch concept dat de fysieke, mentale, spirituele, morele, psychologische en sociale ontwikkeling van het kind omvat" (algemeen commentaar no. 5, paragraaf 12).

³ Algemeen commentaar no. 13 (2011) over het recht op bescherming tegen elke vorm van geweld, paragraaf 61.

5. Voor de volledige toepassing van het concept van de belangen van het kind is de ontwikkeling van een op rechten gebaseerde aanpak en de medewerking van alle actoren vereist teneinde de volledige fysieke, psychologische, morele en spirituele integriteit van het kind te waarborgen en zijn menselijke waardigheid te bevorderen.

6. Het Comité benadrukt dat het concept van de belangen van het kind drievoudig is:

a. Een materieel recht: Het recht van het kind zijn belangen te laten beoordelen en de eerste overweging te laten zijn wanneer verschillende belangen in aanmerking worden genomen om tot een besluit te komen over de zaak in kwestie en de waarborg dat dit recht wordt geïmplementeerd wanneer een besluit moet worden genomen over een kind, een omschreven of niet omschreven groep kinderen of kinderen in het algemeen. Artikel 3, eerste lid, schept een intrinsieke verplichting voor de staten, heeft rechtstreekse werking ("self-executing") en er kan bij de rechter een beroep op worden gedaan.

b. Een fundamenteel interpretatief rechtsbeginsel: Indien een wettelijke bepaling op meer dan een manier kan worden geïnterpreteerd, moet gekozen worden voor de interpretatie die de belangen van het kind het beste dient. De rechten die zijn vastgelegd in het Verdrag en de Facultatieve Protocollen daarbij vormen het kader voor de interpretatie.

c. Een procedureregule: Wanneer een besluit moet worden genomen dat betrekking heeft op een specifiek kind, een omschreven groep kinderen of kinderen in het algemeen, moet het besluitvormingsproces een evaluatie van de mogelijke gevolgen (positief of negatief) van het besluit voor het betrokken kind of de betrokken kinderen omvatten. Het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind vereisen procedurele waarborgen. Daarnaast moet uit de rechtvaardiging van een besluit blijken dat er nadrukkelijk rekening is gehouden met het recht. De staten die partij zijn moeten dus uitleggen op welke wijze eerbiediging van het recht in het besluit tot uiting komt. Met andere woorden, wat wordt geacht in het belang van het kind te zijn, op welke criteria is het gebaseerd en hoe worden de belangen van het kind afgewogen tegen andere overwegingen, of dit nu brede beleidskwesties of individuele zaken zijn.

7. In dit algemeen commentaar hebben de uitdrukkingen "de belangen van het kind" en "in het belang van het kind" betrekking op de drie bovengenoemde dimensies.

B. Structuur

8. De reikwijdte van dit algemeen commentaar beperkt zich tot artikel 3, eerste lid, van het Verdrag en heeft geen betrekking op artikel 3, tweede lid, dat gaat over het welzijn van het kind, noch op artikel 3, derde lid, over de verplichting van de staten die partij zijn te waarborgen dat instellingen, diensten en voorzieningen voldoen aan de vastgestelde normen en dat er mechanismen zijn om te waarborgen dat aan deze normen wordt voldaan.

9. Het Comité zet de doelstellingen (hoofdstuk II) van dit algemeen commentaar uiteen alsmede de aard en reikwijdte van de verplichting van de staten die partij zijn (hoofdstuk III). Het Comité geeft tevens een juridische analyse van artikel 3, eerste lid (hoofdstuk IV) waarbij de verbanden met de andere algemene beginselen van het Verdrag worden getoond. Hoofdstuk V is gewijd aan de implementatie, in de praktijk, van het beginsel van de belangen van het kind, terwijl in hoofdstuk VI richtsnoeren staan over de verspreiding van het algemeen commentaar.

II. Doelstellingen

10. Met dit algemeen commentaar wordt beoogd de toepassing en eerbiediging van de belangen van het kind door de staten die partij zijn bij het Verdrag te waarborgen. In het algemeen commentaar worden de vereisten geformuleerd voor een zorgvuldige afweging, met name in gerechtelijke uitspraken en bestuursrechtelijke besluiten maar ook bij andere maatregelen die het kind als individu betreffen en tijdens alle fasen van het aannemen van wetten, beleidsmaatregelen, strategieën, programma's, plannen, begrotingen, wetgevings- en begrotingsinitiatieven en richtlijnen - dus alle uitvoeringsmaatregelen - die betrekking hebben op kinderen in het algemeen of als specifieke groep. Het Comité verwacht dat dit algemeen commentaar als richtlijn zal dienen voor iedereen die betrokken is bij kinderen, waaronder ook ouders en verzorgers.

11. Het belang van het kind is een dynamisch concept dat diverse kwesties beslaat die voortdurend aan verandering onderhevig zijn. Dit algemeen commentaar biedt een kader voor het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind; het is geen poging voor te schrijven wat het beste is voor een kind dat zich op een gegeven moment in een bepaalde situatie bevindt.

12. Het voornaamste doel van dit algemeen commentaar is het verbeteren van het begrip en de toepassing van het recht van kinderen hun belang de eerste overweging te laten zijn, of, in sommige gevallen, de voornaamste overweging (zie onderstaande paragraaf 38). De algemene doelstelling is een daadwerkelijke verandering in houding te bewerkstelligen, hetgeen ertoe moet leiden dat kinderen in alle opzichten worden beschouwd als houders van rechten. Dit heeft in het bijzonder gevolgen voor:

- a. Het uitwerken van alle uitvoeringsmaatregelen door de overheid;
- b. Afzonderlijke besluiten door gerechtelijke of bestuurlijke autoriteiten of openbare instanties via hun agenten die een of meer omschreven kinderen betreffen;
- c. Besluiten van maatschappelijke organisaties en de particuliere sector, met inbegrip van organisaties met of zonder winstoogmerk, die diensten verlenen die kinderen betreffen of voor hen gevolgen hebben;
- d. Richtlijnen voor maatregelen die genomen worden door personen die met en voor kinderen werken, waaronder ouders en verzorgers.

III. Aard en reikwijdte van de verplichtingen van staten die partij zijn

13. Elke staat die partij is moet het recht van het kind zijn belangen te laten beoordelen en de eerste overweging te laten zijn eerbiedigen en is verplicht alle noodzakelijke, doelbewuste en concrete maatregelen te treffen voor de volledige implementatie van dit recht.

14. Artikel 3, eerste lid, biedt het kader voor de drie soorten verplichtingen voor staten die partij zijn:

- a. De verplichting te waarborgen dat de belangen van het kind op *passende wijze wordt geïntegreerd en consequent wordt toegepast* bij alle maatregelen genomen door een openbare instelling, met name bij alle uitvoeringsmaatregelen, bestuursrechtelijke en gerechtelijke procedures die direct of indirect gevolgen hebben voor kinderen;

b. De verplichting te waarborgen dat bij alle gerechtelijke uitspraken en bestuursrechtelijke besluiten en beleid en wetgeving met betrekking tot kinderen duidelijk wordt dat de belangen van het kind een eerste overweging waren. Dit omvat het beschrijven hoe de belangen van het kind zijn onderzocht en beoordeeld en welk gewicht eraan is toegekend bij het besluit.

c. De verplichting te waarborgen dat de belangen van het kind worden beoordeeld en een eerste overweging zijn bij besluiten en maatregelen genomen door de particuliere sector, met inbegrip van dienstverleners of elke andere particuliere entiteit of instelling die besluiten neemt die het kind betreffen of voor hem gevolgen heeft.

15. Om naleving te waarborgen moeten de staten die partij zijn een aantal uitvoeringsmaatregelen nemen in overeenstemming met de artikelen 4, 42, en 44, zesde lid, van het Verdrag en waarborgen dat de belangen van het kind een eerste overweging zijn bij alle maatregelen, waaronder:

a. Toetsen en zo nodig wijzigen van de nationale wetgeving en andere rechtsbronnen teneinde artikel 3, eerste lid, te integreren en waarborgen dat het vereiste de belangen van het kind in aanmerking te nemen tot uitdrukking komt en wordt geïmplementeerd in alle nationale wet- en regelgeving, provinciale of territoriale wetgeving, regelgeving betreffende het functioneren van particuliere of openbare instellingen die diensten aan kinderen verlenen of die gevolgen hebben voor kinderen en gerechtelijke en bestuursrechtelijke procedures op elk niveau, zowel als materieel recht als procedureregel;

b. Meenemen van de belangen van het kind bij het coördineren en implementeren van beleid op nationaal, regionaal en lokaal niveau;

c. Mechanismen en procedures instellen voor klachten, rechtsmiddelen of schadeloosstelling om ervoor te zorgen dat volledig recht wordt gedaan aan het recht van het kind dat zijn belangen op passende wijze worden geïntegreerd en consequent worden toegepast bij alle uitvoeringsmaatregelen, bestuursrechtelijke en gerechtelijke procedures die voor hem relevant zijn en voor hem gevolgen hebben;

d. Meenemen van de belangen van het kind bij het toekennen van nationale middelen voor programma's en maatregelen gericht op de implementatie van de rechten van kinderen en bij activiteiten die internationale steun of ontwikkelingshulp ontvangen;

e. Waarborgen dat bij het instellen, monitoren en evalueren van het verzamelen van gegevens, de belangen van het kind expliciet worden vermeld en, waar nodig, ondersteunen van onderzoek naar kinderrechtenkwesties;

f. Bieden van informatie en training over artikel 3, eerste lid, en de toepassing ervan in de praktijk aan alle personen die besluiten nemen die direct of indirect gevolgen hebben voor kinderen, met inbegrip van beroepskrachten en andere personen die voor en met kinderen werken;

g. Bieden van passende informatie aan kinderen in een taal die zij begrijpen en aan hun familie en verzorgers, zodat zij de reikwijdte begrijpen van het recht dat ingevolge artikel 3, eerste lid, wordt beschermd en het creëren van de noodzakelijke voorwaarden voor kinderen om hun mening te uiten en waarborgen dat er terdege rekening wordt gehouden met deze mening;

h. Bestrijden van alle negatieve opvattingen en percepties die een belemmering vormen voor het recht van het kind zijn belangen te laten beoordelen en de eerste overweging te laten zijn, door middel van communicatieprogramma's waarbij gebruikgemaakt wordt van massamedia, sociale netwerken en ook kinderen, om ervoor te zorgen dat kinderen erkend worden als houders van rechten.

16. Om volledig uitvoering te geven aan de belangen van het kind moet met de volgende parameters rekening worden gehouden:

a. De universele, ondeelbare, onderling afhankelijke en onderling verbonden aard van de rechten van kinderen;

b. Erkenning van kinderen als houders van rechten;

c. De mondiale aard en reikwijdte van het Verdrag;

d. De verplichting van de staten die partij zijn alle rechten uit het Verdrag te eerbiedigen, te beschermen en uit te voeren;

e. Gevolgen op de korte, middellange en lange termijn van maatregelen met betrekking tot de ontwikkeling van het kind in de tijd.

IV. Juridische analyse en verbanden met de algemene beginselen van het Verdrag

A. Juridische analyse van artikel 3, eerste lid

1. "Bij alle maatregelen betreffende kinderen"

a. "bij alle maatregelen"

17. Met artikel 3, eerste lid, wordt beoogd ervoor te zorgen dat het recht wordt gewaarborgd bij alle besluiten en maatregelen betreffende kinderen. Dat houdt in dat bij alle maatregelen die betrekking hebben op een kind of kinderen hun belangen de eerste overweging moeten zijn. Het woord "maatregel" heeft niet alleen betrekking op besluiten, maar ook op alle handelingen, gedragingen, voorstellen, diensten, procedures en andere maatregelen.

18. Niet optreden of verzuimen op te treden en nalaten te handelen vallen ook onder "maatregelen", bijvoorbeeld wanneer de autoriteiten verantwoordelijk voor maatschappelijk welzijn verzuimen op te treden om kinderen te beschermen tegen verwaarlozing of mishandeling.

b. "betreffende"

19. De wettelijke plicht is van toepassing op alle besluiten en maatregelen die direct of indirect gevolgen hebben voor kinderen. Het woord "betreffende" heeft ten eerste betrekking op maatregelen en besluiten die een kind, kinderen als groep of kinderen in het algemeen direct raken en ten tweede op andere maatregelen die gevolgen hebben voor een individueel kind, kinderen als groep of kinderen in het algemeen, zelfs als zij niet direct beoogd worden met de maatregel. Zoals vermeld in algemeen commentaar no. 7 van het

Comité (2005) omvatten dergelijke maatregelen maatregelen bedoeld voor kinderen (bijvoorbeeld in verband met gezondheid, zorg of onderwijs) maar ook maatregelen die zowel kinderen als andere bevolkingsgroepen raken (bijvoorbeeld in verband met milieu, huisvesting of vervoer) (paragraaf 13b). "Betreffende" moet dus breed worden opgevat.

20. Alle maatregelen genomen door een staat hebben feitelijk op de een of andere manier gevolgen voor kinderen. Dat betekent niet dat bij elke maatregel die door een staat wordt genomen er een volledig en formeel proces moet zijn waarbij de belangen van het kind worden beoordeeld en vastgesteld. Wanneer een besluit echter grote gevolgen heeft voor een kind of kinderen, zijn een hoger beschermingsniveau en gedetailleerde procedures om hun belang in overweging te nemen passend.

Met betrekking tot maatregelen die niet direct gericht zijn op het kind of kinderen, zou "betreffende" verduidelijkt moeten worden in het licht van de omstandigheden van elke zaak om de gevolgen van de maatregelen voor het kind of kinderen te kunnen beoordelen.

c. "kinderen"

21. De term "kinderen" heeft betrekking op alle personen jonger dan 18 die onder de rechtsbevoegdheid van een staat die partij is vallen, zonder discriminatie van welke aard ook, in lijn met de artikelen 1 en 2 van het Verdrag.

22. Artikel 3, eerste lid, is van toepassing op kinderen als individuen en legt de staten die partij zijn de verplichting op de belangen van het kind te beoordelen en de eerste overweging te laten zijn bij individuele besluiten.

23. De term "kinderen" impliceert echter dat het recht hun belang naar behoren in aanmerking te nemen niet alleen van toepassing is op kinderen als individuen, maar ook op kinderen in het algemeen en als groep. Staten hebben daarom de verantwoordelijkheid de belangen van kinderen als groep of in het algemeen te beoordelen en de eerste overweging te laten zijn bij alle maatregelen die hen betreffen. Dit geldt met name voor alle uitvoeringsmaatregelen. Het Comité⁴ benadrukt dat de belangen van het kind worden beschouwd als zowel een collectief als individueel recht en dat de toepassing van dit recht op kinderen van inheemse bevolkingsgroepen als groep met zich meebrengt dat moet worden gekeken naar hoe dit recht zich verhoudt tot collectieve culturele rechten.

24. Daarmee is niet gezegd dat bij een besluit dat een individueel kind betreft zijn belangen beschouwd moet worden als zijnde dezelfde als die van kinderen in het algemeen. Artikel 3, eerste lid, houdt juist in dat de belangen van het kind op individuele basis moeten worden beoordeeld. Procedures voor het vaststellen van de belangen van kinderen als individu en als groep staan in het onderstaande hoofdstuk V.

2. "door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen"

25. De verplichting van de staten om de belangen van het kind naar behoren in overweging te nemen is een veelomvattende verplichting die betrekking heeft op alle openbare en particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn, rechterlijke instanties, bestuursrechtelijke autoriteiten en wetgevende lichamen waarbij kinderen betrokken zijn of die hen betreffen. Hoewel ouders niet expliciet worden genoemd in artikel 3, eerste lid, zijn de belangen van het kind "hun allereerste zorg" (artikel 18, eerste lid).

⁴ Algemeen commentaar no. 11 (2009) over kinderen van inheemse bevolkingsgroepen en hun rechten ingevolge het Verdrag, paragraaf 30.

a. "openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn"

26. Deze termen moeten niet in enge zin worden uitgelegd of worden beperkt tot sociale instellingen in strikte zin, maar moeten worden begrepen als alle instellingen waarvan het werk en de besluiten gevolgen hebben voor kinderen en het verwezenlijken van hun rechten. Deze instellingen omvatten niet alleen instellingen die verband houden met economische, sociale en culturele rechten (bijvoorbeeld zorg, gezondheid, onderwijs, bedrijfsleven, spel en recreatie, etc.) maar ook instellingen die zich bezighouden met burgerrechten en vrijheden (bijvoorbeeld recht op geboorteregistratie, bescherming tegen geweld in alle omgevingen, etc.). Particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn omvatten organisaties uit de particuliere sector - met of zonder winstoogmerk - die een rol spelen bij het verlenen van diensten die essentieel zijn voor het genot door kinderen van hun rechten, en die namens of als alternatief voor overheidsdiensten handelen.

b. "rechterlijke instanties"

27. Het Comité benadrukt dat "rechterlijke instanties" verwijst naar alle gerechtelijke procedures, in alle gevallen - ongeacht of die onder leiding van een professionele rechter of leek plaatsvinden - en bij alle relevante procedures die kinderen betreffen, zonder beperking. Dit omvat verzoening, bemiddeling of arbitrage.

28. Bij strafzaken is het beginsel van de belangen van het kind van toepassing op kinderen die de wet hebben overtreden (d.w.z. verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld ter zake) of met justitie in contact zijn gekomen (als slachtoffer of getuige), maar ook kinderen die geraakt worden door de situatie van hun ouders die de wet hebben overtreden. Het Comité⁵ benadrukt dat bescherming van de belangen van het kind betekent dat bij jeugdige daders de traditionele doelstellingen van het strafrecht, zoals repressie of vergelding, plaats moeten maken voor doelstellingen in het kader van rehabilitatie en herstelrecht.

29. Bij civiele zaken kan het kind direct of indirect door middel van een vertegenwoordiger voor zijn belangen opkomen wanneer het gaat om vaderschap, mishandeling of verwaarlozing van het kind, gezinshereniging, huisvesting, enzovoort. De rechterlijke uitspraak kan gevolgen hebben voor het kind, bijvoorbeeld bij procedures over adoptie of scheiding, beslissingen over voogdij, verblijf, contact of andere zaken die belangrijke consequenties hebben voor het leven en de ontwikkeling van het kind, maar ook bij rechtsgedingen over mishandeling of verwaarlozing van kinderen. Rechterlijke instanties moeten ervoor zorgen dat er in alle situaties en bij alle besluiten, ongeacht of deze procedureel of materieel van aard zijn, rekening wordt gehouden met de belangen van het kind en zij moeten aantonen dat zij dit ook daadwerkelijk hebben gedaan.

c. "bestuurlijke autoriteiten"

30. Het Comité benadrukt dat de reikwijdte van besluiten van bestuurlijke autoriteiten op alle niveaus zeer groot is. Het betreft bijvoorbeeld besluiten over onderwijs, zorg, gezondheid, het milieu, leefomstandigheden, bescherming, asiel, immigratie of toegang tot de nationaliteit. Bij individuele besluiten op deze gebieden door bestuurlijke autoriteiten moeten de belangen van het kind leidend zijn, ook bij de beoordeling ervan. Dit geldt ook voor alle uitvoeringsmaatregelen.

---

⁵ Algemeen commentaar no. 10 (2007) over de rechten van kinderen in het jeugdstrafrecht paragraaf 10.

d. "wetgevende lichamen"

31. De uitbreiding van de verplichting van de staten die partij zijn tot hun "wetgevende lichamen" laat duidelijk zien dat artikel 3, eerste lid, betrekking heeft op kinderen in het algemeen, en niet uitsluitend op kinderen als individuen. Bij het aannemen van wet- en regelgeving maar ook collectieve overeenkomsten - zoals bilaterale of multilaterale handels- of vredesverdragen die gevolgen hebben voor kinderen - moeten de belangen van het kind leidend zijn. Het recht van het kind zijn belangen te laten beoordelen en de eerste overweging te laten zijn moet expliciet worden opgenomen in alle relevante wetgeving en niet alleen in wetten die specifiek op kinderen zijn gericht. Deze verplichting strekt zich uit tot de goedkeuring van begrotingen; het opstellen en uitwerken ervan moet vanuit het perspectief van de belangen van het kind plaatsvinden om rekening te houden met de rechten van kinderen.

3. "de belangen van het kind"

32. Het concept van de belangen van het kind is complex en de inhoudelijke invulling ervan moet per geval worden vastgesteld. Het is dankzij de interpretatie en implementatie van artikel 3, eerste lid, in overeenstemming met de overige bepalingen van het Verdrag, dat wetgevers, rechters, bestuurlijke, sociale of onderwijsautoriteiten in staat zijn het concept te verhelderen en concreet toe te passen. Het concept van de belangen van het kind is dus flexibel en kan worden aangepast. Het moet op individuele basis worden bijgesteld en gedefinieerd, met oog voor de specifieke situatie van het betreffende kind of de desbetreffende kinderen en rekening houdend met zijn of hun persoonlijke context, situatie en behoeften. Bij individuele besluiten moeten de belangen van het kind worden beoordeeld en vastgesteld in het licht van de specifieke omstandigheden van het kind in kwestie. Bij collectieve besluiten - bijvoorbeeld door de wetgever - moeten de belangen van het kind in het algemeen worden beoordeeld en vastgesteld in het licht van de omstandigheden van de specifieke groep en/of kinderen in het algemeen. In beide gevallen moeten bij de beoordeling en vaststelling de rechten vervat in het Verdrag en de Facultatieve Protocollen daarbij volledig worden gerespecteerd.

33. De belangen van het kind moeten worden toegepast bij alle zaken die het kind of kinderen betreffen en er moet rekening mee worden gehouden om mogelijke conflicten tussen de rechten vervat in het Verdrag en die in andere mensenrechtenverdragen op te lossen. De aandacht moet gericht worden op het vinden van mogelijke oplossingen die in het belang van het kind zijn. Dit impliceert dat Staten de verplichting hebben bij het aannemen van uitvoeringsmaatregelen de belangen van alle kinderen vast te stellen, met inbegrip van kinderen in een kwetsbare situatie.

34. De flexibiliteit van het concept van de belangen van het kind maakt dat het kan worden aangepast aan de situatie van individuele kinderen en aan de voortschrijdende kennis over de ontwikkeling van kinderen. Er is echter ook ruimte voor manipulatie. Zo is het concept van de belangen van het kind door regeringen en andere overheidsautoriteiten misbruikt om racistisch beleid te rechtvaardigen, door ouders om hun eigen belangen te verdedigen in voogdijzaken, of door ongeïnteresseerde beroepskrachten die het beoordelen van de belangen van het kind als niet relevant of onbelangrijk afdeden.

35. Wat betreft uitvoeringsmaatregelen, het waarborgen dat de belangen van het kind een eerste overweging zijn in de wetgeving en bij het opstellen en uitvoeren van beleid op alle overheidsniveaus vereist dat voortdurend wordt beoordeeld welke gevolgen er voor de rechten van het kind zijn om te voorspellen welke impact een voorgestelde wet, voorgesteld beleid voorgestelde begroting of toewijzing van budgetten voor kinderen en het genot van

hun rechten heeft en dat er een evaluatie plaatsvindt van de gevolgen om de daadwerkelijke impact van de uitvoering te kunnen meten.⁶

4. "vormen de eerste overweging"

36. De belangen van het kind vormen de eerste overweging bij het aannemen van alle uitvoeringsmaatregelen. Deze formulering houdt voor de staten een juridische verplichting in en dat betekent dat zij geen discretionaire bevoegdheid hebben te besluiten of de belangen van het kind al dan niet worden beoordeeld en er het juiste gewicht aan wordt toegekend als eerste overweging bij alle uit te voeren maatregelen.

37. De uitdrukking "de eerste overweging" betekent dat de belangen van het kind op een ander niveau gesteld moeten worden dan alle overige belangen. Deze sterke positie wordt gerechtvaardigd door de bijzondere situatie waarin het kind zich bevindt: afhankelijkheid, rijpheid, juridische status en, vaak, de onmogelijkheid zijn stem te laten horen. Kinderen zijn minder dan volwassenen in staat duidelijk voor hun eigen belangen op te komen en degenen die betrokken zijn bij besluiten die gevolgen voor hen hebben, moeten uitdrukkelijk op de hoogte worden gebracht van hun belangen. Wordt er niet nadrukkelijk gewezen op de belangen van kinderen, dan worden ze nog wel eens over het hoofd gezien.

38. Bij adoptie (artikel 21) wordt het recht van de belangen van het kind nog stelliger uitgedrukt: het is niet "**de eerste** overweging" maar "**de voornaamste** overweging". De belangen van het kind zijn zelfs de beslissende factor bij beslissingen over adoptie, maar ook bij andere kwesties.

39. Aangezien een uiteenlopend scala aan situaties onder artikel 3, eerste lid, valt, erkent het Comité dat een zekere mate van flexibiliteit in de toepassing noodzakelijk is. De belangen van het kind - eenmaal beoordeeld en vastgesteld - kunnen mogelijk botsen met andere belangen of rechten (bijvoorbeeld van andere kinderen, het publiek, ouders, etc.). Mogelijke conflicten tussen de belangen van het individuele kind en die van een groep kinderen of kinderen in het algemeen moeten per geval worden opgelost, waarbij de belangen van alle partijen zorgvuldig tegen elkaar af moeten worden afgewogen en een geschikt compromis moet worden gevonden. Dit geldt ook wanneer de rechten van andere personen botsen met de belangen van het kind. Is harmonisatie niet mogelijk, dan moeten de autoriteiten en besluitvormers de rechten van alle betrokkenen analyseren en tegen elkaar afwegen. Daarbij moeten zij voor ogen houden dat het recht van het kind zijn belangen de eerste overweging te laten zijn inhoudt dat deze belangen een hoge prioriteit hebben en niet slechts een van verschillende overwegingen zijn. Er moet dus een groter belang worden toegekend aan datgene waarmee de belangen van het kind het best gediend worden.

40. Om de belangen van het kind als "eerste" overweging te beschouwen moet men zich bewust zijn van de positie die de belangen van het kind moet innemen bij alle maatregelen. Daarnaast moet de bereidheid bestaan in alle omstandigheden prioriteit te geven aan deze belangen, maar met name wanneer de maatregel ontegenzeggelijk gevolgen heeft voor de betreffende kinderen.

---

⁶ Algemeen commentaar no. 5 (2003) over algemene maatregelen voor de uitvoering van het verdrag inzake de rechten van het kind, paragraaf 45.

B. De belangen van het kind en verbanden met andere algemene beginselen van het Verdrag

1. De belangen van het kind en het recht op non-discriminatie (art. 2)

41. Het recht op non-discriminatie is geen passieve verplichting en verbiedt alle vormen van discriminatie bij het genot van rechten uit hoofde van het Verdrag. Er worden echter ook proactieve maatregelen van de staten vereist om te waarborgen dat alle kinderen daadwerkelijk gelijke kansen hebben de rechten uit hoofde van het Verdrag uit te oefenen. Het kan nodig zijn positieve maatregelen te nemen om een feitelijke ongelijkheid te corrigeren.

2. De belangen van het kind en het recht op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6)

42. Staten moeten zorgen voor een omgeving waarin de menselijke waardigheid wordt gerespecteerd en de holistische ontwikkeling van elk kind wordt gewaarborgd. Bij het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind, moet de staat het volledige respect van zijn inherente recht op leven, overleven en ontwikkeling waarborgen.

3. De belangen van het kind en het recht te worden gehoord (art. 12)

43. Bij de beoordeling van de belangen van het kind moet zijn recht om zijn mening vrijelijk te uiten, waarbij aan die mening passend belang wordt gehecht, bij alle zaken die het kind betreffen worden gerespecteerd. Dit staat duidelijk vermeld in algemeen commentaar no. 12 van het Comité, waarin ook wordt benadrukt dat artikel 3, eerste lid, en artikel 12 onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De twee artikelen vullen elkaar aan: in het eerste worden de belangen van het kind als doel geformuleerd en in het tweede wordt de methode voor het horen van de mening van het kind of de kinderen omschreven en het meenemen daarvan in alle aangelegenheden die het kind betreffen, met inbegrip van de beoordeling van zijn belangen. Artikel 3, eerste lid, kan niet op de juiste wijze worden toegepast wanneer niet aan de voorwaarden van artikel 12 wordt voldaan. Artikel 3, eerste lid, versterkt op zijn beurt de werking van artikel 12 door kinderen makkelijker een essentiële rol te laten spelen bij alle besluiten die hun leven beïnvloeden⁷.

44. Er moet rekening worden gehouden met de zich ontwikkelende vermogens van het kind (artikel 5) wanneer het gaat om de belangen van het kind en het recht te worden gehoord. Het Comité heeft reeds vastgesteld dat hoe meer het kind zelf weet, heeft ervaren en begrijpt, hoe meer de ouder, wettelijke voogd of andere persoon die wettelijk verantwoordelijk is voor het kind moet overstappen van het geven van leiding en begeleiding naar het geven van geheugensteuntjes en adviezen; uiteindelijk zal het tot een gelijkwaardige uitwisseling van gedachten komen.⁸ Naarmate het kind ouder wordt zal zijn mening steeds meer gewicht in de schaal leggen wanneer zijn belangen worden beoordeeld. Baby's en heel jonge kinderen hebben er net als andere kinderen recht op dat hun belangen worden beoordeeld, al kunnen ze niet op dezelfde wijze als oudere kinderen hun mening geven of zichzelf vertegenwoordigen. Staten moeten voor passende regelingen zorgen, waaronder zo nodig vertegenwoordiging, voor het beoordelen van hun belangen; hetzelfde geldt voor kinderen die hun mening niet kunnen of willen geven.

45. Het Comité wijst er nogmaals op dat ingevolge artikel 12, tweede lid, van het Verdrag een kind het recht heeft te worden gehoord, in iedere gerechtelijke en bestuurlijke

⁷ Algemeen commentaar no. 12 (2009), paragrafen 70-74.

⁸ Ibid., paragraaf 84.

procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger (zie verder onderstaand hoofdstuk V, onderdeel B).

V. Implementatie: beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind

46. Zoals eerder gezegd zijn de "belangen van het kind" een recht, een beginsel en een procedureregule gebaseerd op de beoordeling van alle belangen van een kind of van kinderen in een specifieke situatie. Bij het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind om een besluit over een specifieke maatregel te nemen, moeten de volgende stappen worden gevolgd:

a. Ten eerste: rekening houdend met de specifieke feiten van de zaak, vaststellen wat de relevante factoren zijn bij de beoordeling van de belangen, de concrete inhoud bepalen en aan elke factor een gewicht toekennen in relatie tot elkaar;

b. Ten tweede: hierbij een procedure volgen waarin juridische waarborgen zijn ingebouwd en de juiste toepassing van het recht wordt verzekerd.

47. Beoordeling en vaststelling van de belangen van het kind zijn twee stappen die gevolgd moeten worden wanneer er een besluit moet worden genomen. De beoordeling van de belangen bestaat uit het evalueren en tegen elkaar afwegen van alle factoren die nodig zijn om een besluit te nemen in een specifieke situatie voor een specifiek individueel kind of specifieke groep kinderen. Dit wordt gedaan door degene die het besluit neemt en zijn of haar medewerkers - indien mogelijk een multidisciplinair team - en vereist de medewerking van het kind. Het vaststellen van de belangen is een formeel proces met strikte procedurele waarborgen bedoeld om de belangen van het kind vast te stellen aan de hand van een beoordeling daarvan.

A. Beoordeling en vaststelling belangen van het kind

48. Het beoordelen van de belangen van het kind is voor elk individueel geval uniek en moet worden uitgevoerd in het licht van de specifieke omstandigheden van elk kind, elke groep kinderen of kinderen in het algemeen. Deze omstandigheden houden verband met de individuele kenmerken van het betreffende kind of de betreffende kinderen zoals onder andere leeftijd, geslacht, rijpheid, ervaring, het behoren tot een minderheidsgroep, het hebben van een fysieke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, maar ook de sociaal-culturele omgeving waarin het kind of de kinderen zich bevinden, zoals de aanwezigheid of afwezigheid van ouders, of het kind bij hen woont, de kwaliteit van de relatie tussen het kind en zijn gezin of verzorgers, de veiligheid van zijn omgeving, het bestaan van hoogwaardige alternatieven voor het gezin, de familie of verzorgers, etc.

49. Om vast te kunnen stellen wat in het belang van het kind is, moet begonnen worden met een beoordeling van de specifieke omstandigheden die het kind uniek maken. Dit houdt in dat sommige factoren wel en andere weer niet worden gebruikt en deze beoordeling is ook van invloed op de wijze waarop de factoren tegen elkaar worden afgewogen. Voor kinderen in het algemeen worden bij het beoordelen van hun belangen steeds dezelfde factoren gebruikt.

50. Het Comité acht het nuttig een niet-uitputtende en niet-hiërarchische lijst van factoren op te stellen die door een besluitvormer gebruikt kan worden bij het beoordelen van de belangen van een kind. De niet-uitputtende aard van de factoren in de lijst houdt in dat het mogelijk is ook naar andere factoren te kijken die relevant zijn voor de specifieke

omstandigheden van het individuele kind of de groep kinderen. Alle factoren van de lijst moeten aan bod komen en tegen elkaar worden afgewogen in het licht van elke situatie. De lijst moet een concrete maar toch flexibele leidraad vormen.

51. Het opstellen van een dergelijke lijst van factoren zou een leidraad vormen voor de staat of besluitvormer bij het opstellen van regelgeving voor specifieke gebieden die gevolgen hebben voor kinderen, zoals gezinszaken, adoptie en jeugdstrafrecht. Zo nodig kunnen andere factoren worden toegevoegd die passend worden geacht in overeenstemming met de juridische traditie in het land. Het Comité wil erop wijzen dat bij het toevoegen van factoren aan de lijst voor ogen moet worden gehouden dat het uiteindelijke doel van de belangen van het kind het volledige en daadwerkelijke genot van de in het Verdrag erkende rechten en de holistische ontwikkeling van het kind moet zijn. Factoren die indruisen tegen de rechten vervat in het Verdrag of die gevolgen hebben die indruisen tegen deze rechten kunnen derhalve niet als aanvaardbaar worden beschouwd bij de beoordeling wat het beste is voor een kind of voor kinderen.

1. Factoren waarmee rekening moet worden gehouden bij het beoordelen van de belangen van het kind

52. Op grond van deze voorlopige overwegingen is het Comité van mening dat rekening moet worden gehouden met de volgende factoren bij het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind, afhankelijk van de betreffende situatie:

a. De mening van het kind

53. In artikel 12 van het Verdrag wordt voorzien in het recht van kinderen hun mening te uiten bij alle besluiten die gevolgen voor hen hebben. Elk besluit dat geen rekening houdt met de mening van het kind of er geen passend belang aan hecht rekening houdend met zijn leeftijd en rijpheid, doet geen recht aan het uitgangspunt dat het kind of de kinderen invloed moeten kunnen uitoefenen op het vaststellen van hun belangen.

54. Het feit dat het kind zeer jong is of zich in een kwetsbare situatie bevindt (bijvoorbeeld een beperking heeft, tot een minderheidsgroep behoort, migrant is, etc.) ontnemt hem niet het recht zijn mening te uiten en betekent evenmin dat er minder belang aan zijn mening wordt gehecht bij het vaststellen van zijn belangen. Bij het aannemen van specifieke maatregelen om gelijke rechten voor kinderen in deze situaties te waarborgen moet er een individuele beoordeling plaatsvinden om te waarborgen dat kinderen zelf een rol hebben bij het besluitvormingsproces. Daarnaast moet er waar nodig voorzien worden in redelijke aanpassingen⁹ en ondersteuning, om hun volledige medewerking bij het beoordelen van hun belangen te waarborgen.

b. De identiteit van het kind

55. Kinderen vormen geen homogene groep; bij het beoordelen van hun belangen moet dus rekening worden gehouden met hun verscheidenheid. De identiteit van een kind wordt gevormd door verschillende kenmerken zoals geslacht, seksuele oriëntatie, nationale herkomst, geloof en overtuigingen, culturele identiteit en persoonlijkheid. Hoewel kinderen

⁹ Zie het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 2: "redelijke aanpassingen": noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen die geen disproportionele of onevenredige, of onnodige last opleggen, indien zij in een specifiek geval nodig zijn om te waarborgen [...] alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten of uitoefenen.

en jongeren universele basisbehoeften delen, hangt de wijze waarop deze behoeften tot uitdrukking komen af van een groot aantal persoonlijke, fysieke, sociale en culturele aspecten, waaronder hun ontwikkelende vermogens. Het recht van het kind zijn identiteit te behouden wordt door het Verdrag gewaarborgd (artikel 8) en moet worden gerespecteerd en meegenomen bij de beoordeling van de belangen van het kind.

56. Wanneer het bijvoorbeeld gaat om de religieuze of culturele identiteit, dan moet bij plaatsing in een pleeggezin of instelling van een kind op passende wijze rekening worden gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn taalachtergrond (artikel 20, derde lid), en de besluitvormer moet deze specifieke context meenemen bij zijn beoordeling en bepaling van de belangen van het kind. Dit geldt ook in gevallen van adoptie, scheiding van kind en ouders of van de ouders zelf. Zorgvuldige afweging van de belangen van het kind houdt in dat kinderen toegang moeten hebben tot de cultuur (en indien mogelijk taal) van hun land en gezin van oorsprong en de mogelijkheid informatie te krijgen over hun biologische familie in overeenstemming met de wettelijke en beroepsregels van een bepaald land (zie artikel 9, vierde lid).

57. Hoewel rekening moet worden gehouden met het behoud van religieuze en culturele waarden en tradities als onderdeel van de identiteit van het kind, zijn praktijken die niet in overeenstemming of in strijd zijn met de rechten vervat in het Verdrag niet in het belang van het kind. Culturele identiteit kan door besluitvormers en autoriteiten niet als excuus of rechtvaardiging worden gebruikt voor het vasthouden aan tradities en culturele waarden die een kind of kinderen de in het Verdrag gewaarborgde rechten ontzeggen.

c. Behoud van de gezinsomgeving en onderhouden van betrekkingen

58. Het Comité wijst er nogmaals op dat een beoordeling en vaststelling van de belangen van het kind niet anders kan plaatsvinden dan in de context van de mogelijke scheiding van het kind van zijn ouders (artikelen 9, 18 en 20). Het Comité benadrukt tevens dat de bovengenoemde factoren concrete rechten zijn en niet slechts factoren die moeten worden meegenomen bij het vaststellen van de belangen van het kind.

59. Het gezin vormt de fundamentele maatschappelijke eenheid en de natuurlijke omgeving voor de groei en het welzijn van de leden ervan, met name kinderen (preambule van het Verdrag). Het recht van het kind op een gezinsleven wordt door het Verdrag beschermd (artikel 16). Het begrip "gezin" moet ruim worden opgevat en omvat de biologische ouders, adoptie- of pleegouders of, waar van toepassing, de leden van de familie in ruimere zin of van de gemeenschap al naargelang het plaatselijk gebruik (artikel 5).

60. Het voorkomen van het scheiden van gezinsleden en het bewaren van de eenheid van het gezin zijn belangrijke componenten van het systeem voor kindbescherming en zijn gebaseerd op het recht vervat in artikel 9, eerste lid, waarin staat "dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij [...] deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind". Daarnaast heeft een kind dat van een of beide ouders is gescheiden het recht "op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind" (artikel 9, derde lid). Dit recht strekt zich uit tot elke persoon met gezagsrecht, wettelijke of gebruikelijke primaire verzorgers, pleegouders en personen met wie het kind een sterke persoonlijke band heeft.

61. Gezien de ernstige gevolgen die de scheiding van het kind van zijn ouders heeft, mag een dergelijke scheiding alleen als laatste middel worden ingezet, bijvoorbeeld wanneer er onmiddellijk gevaar voor het kind dreigt te ontstaan of om andere noodzakelijke redenen; er moet niet voor scheiding gekozen worden indien het kind met andere minder ingrijpende maatregelen kan worden beschermd. Alvorens zijn toevlucht tot een scheiding te nemen, kan de staat de ouders ondersteuning bieden bij het vervullen van hun ouderlijke

verantwoordelijkheden en het gezin opnieuw of beter in staat stellen voor het kind te zorgen, tenzij scheiding noodzakelijk is om het kind te beschermen. Economische redenen kunnen nooit een rechtvaardiging zijn voor het scheiden van het kind van zijn ouders.

62. De Richtlijnen voor alternatieve zorg voor kinderen¹⁰ zijn opgesteld om te waarborgen dat kinderen niet onnodig in de alternatieve zorg worden geplaatst en dat wanneer alternatieve zorg toch nodig is, deze wordt geboden onder passende voorwaarden die aansluiten op de rechten en belangen van kinderen. Met name "financiële en materiële armoede, of omstandigheden die direct en uitsluitend aan dergelijke armoede te wijten zijn, mogen nooit de enige motivering zijn om een kind bij zijn ouders weg te halen, [...] maar moeten worden beschouwd als een signaal dat het gezin behoefte heeft aan passende ondersteuning" (paragraaf 15).

63. Een kind mag ook niet van zijn ouders gescheiden worden omdat het kind of een of beide van zijn ouders een beperking hebben.¹¹ Scheiding mag uitsluitend worden overwogen in gevallen waarin de ondersteuning om de eenheid van het gezin te bewaren ontoereikend is om het gevaar van verwaarlozing of het in de steek laten van het kind of gevaar voor de veiligheid van het kind te voorkomen.

64. In geval van een scheiding moet de staat waarborgen dat de situatie waarin het kind en zijn gezin verkeren waar mogelijk beoordeeld is door een multidisciplinair team van goedopgeleide beroepskrachten met passende rechterlijke betrokkenheid, conform artikel 9 van het Verdrag, om te waarborgen dat er geen andere mogelijkheid is om recht te doen aan de belangen van het kind.

65. Wanneer scheiding noodzakelijk wordt moeten de besluitvormers waarborgen dat het kind de banden en betrekkingen met zijn ouders en familie (broers en zussen, verwanten en personen met wie het kind een sterke band heeft) kan behouden tenzij dat indruist tegen de belangen van het kind. De kwaliteit van de betrekkingen en de noodzaak deze te behouden moeten worden meegenomen bij besluiten over de frequentie en lengte van bezoeken en overige contacten wanneer het kind uit het gezin wordt geplaatst.

66. Wanneer de betrekkingen tussen het kind en zijn ouders worden onderbroken door migratie (van de ouders zonder het kind of van het kind zonder de ouders), moet rekening worden gehouden met het bewaren van de eenheid van het gezin bij het beoordelen van de belangen van het kind bij besluiten over gezinshereniging.

67. Het Comité is van mening dat gedeelde ouderlijke verantwoordelijkheden over het algemeen in het belang van het kind zijn. Bij besluiten in verband met de ouderlijke verantwoordelijkheden moet echter het belang van het kind het enige criterium zijn. Het is niet in het belang van het kind indien de wet de ouderlijke verantwoordelijkheden automatisch aan een van de ouders of beide ouders toekent. Bij het beoordelen van de belangen van het kind moet de rechter rekening houden met het recht van het kind zijn betrekkingen met beide ouders te behouden, naast andere factoren die voor de zaak van belang zijn.

68. Het Comité moedigt de bekrachtiging en implementatie van de verdragen van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht¹² aan waarin de toepassing van de belangen van het kind worden vereenvoudigd en waarin waarborgen worden gegeven voor de uitvoering ervan in het geval beide ouders in verschillende landen wonen.

¹⁰ Bijlage bij Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering

¹¹ Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 23, vierde lid.

¹² Deze verdragen omvatten nr. 28 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, 1980; nr. 33 inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie, 1993; nr. 23 inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen, 1973; nr. 24 inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen, 1973.

69. In gevallen waarbij de ouders of andere primaire verzorgers een strafbaar feit plegen, moet er worden voorzien in alternatieven voor detentie die per geval moeten worden toegepast, waarbij ten volle rekening wordt gehouden met de gevolgen die verschillende vonnissen waarschijnlijk zullen hebben voor de belangen van het betrokken kind of de betrokken kinderen.¹³

70. Het behouden van de gezinsomgeving behelst ook het behouden van de banden van het kind in bredere zin. Het gaat hier bijvoorbeeld om banden met familie in bredere zin, zoals grootouders, ooms en tantes maar ook vrienden, de school en de bredere omgeving. Dit is met name relevant wanneer de ouders gescheiden zijn en in verschillende plaatsen wonen.

d. Zorg, bescherming en veiligheid van het kind

71. Bij het beoordelen en vaststellen van de belangen van een kind of kinderen in het algemeen, moet rekening worden gehouden met de verplichting van de staat het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn welzijn (artikel 3, tweede lid). De begrippen "bescherming en veiligheid" moeten ook in een ruimere zin worden opgevat. Het doel wordt niet in limitatieve of negatieve termen beschreven (zoals "het kind tegen gevaar te beschermen") maar juist in relatie tot het brede ideaal van het waarborgen van het "welzijn" en de ontwikkeling van het kind. Het welzijn van kinderen in brede zin omvat hun basisbehoeften op materieel, fysiek, educatief en emotioneel vlak, maar ook de behoefte aan affectie en veiligheid.

72. Emotionele zorg is een basisbehoefte bij kinderen; kunnen de ouders of andere primaire verzorgers niet aan de emotionele behoeften van het kind voldoen, dan moet actie worden ondernomen opdat het kind zich op een veilige manier kan hechten. Het is belangrijk dat kinderen zich op zeer jonge leeftijd aan een verzorger hechten en deze hechting, mits toereikend, moet in de loop der jaren worden bestendigd om het kind een stabiele omgeving te bieden.

73. Bij het beoordelen van de belangen van het kind moet ook gekeken worden naar de veiligheid van het kind, dat wil zeggen het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik (artikel 19) seksuele intimidatie, peer pressure, pesten, vernederende behandeling etc.,¹⁴ en bescherming tegen seksuele, economische en overige vormen van uitbuiting, drugs, kinderarbeid, gewapende conflicten, etc. (artikelen 32-39).

74. Het meenemen van de belangen van het kind bij de besluitvorming betekent dat de veiligheid en integriteit van het kind op het huidige moment worden beoordeeld. Het voorzorgsbeginsel vereist echter dat ook mogelijke toekomstige risico's en gevaren en overige gevolgen van het besluit voor de veiligheid van het kind worden meegenomen in de beoordeling.

e. Kwetsbare situatie

75. Er moet terdege rekening gehouden worden met de kwetsbare situatie waarin het kind zich bevindt. Het kind kan bijvoorbeeld een beperking hebben, tot een minderheidsgroep behoren, een vluchteling of asielzoeker zijn, het slachtoffer van mishandeling zijn of op de straat leven. Het doel van het vaststellen van de belangen van het kind in een kwetsbare situatie moet niet uitsluitend gerelateerd zijn aan het volle genot

---

¹³ Zie de aanbevelingen van de Discussiedag over kinderen van ouders in detentie (2011).

¹⁴ Algemeen commentaar no. 13 (2011) over het recht van het kind op bescherming tegen elke vorm van geweld.

van alle in het Verdrag voorziene rechten, maar ook aan overige mensenrechtennormen die verband houden met deze specifieke situaties, zoals de rechten die aan de orde komen in bijvoorbeeld het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap of het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen.

76. De belangen van een kind dat zich in een specifieke kwetsbare situatie bevindt zullen niet dezelfde zijn als die van alle kinderen die zich in een soortgelijke situatie bevinden. Autoriteiten en besluitvormers moeten rekening houden met de verschillende vormen en mate van kwetsbaarheid van elk kind. Elk kind is immers uniek en elke situatie moet in het licht daarvan worden beoordeeld. Er moet een individuele beoordeling van de levensloop van elk kind vanaf de geboorte plaatsvinden die regelmatig door een multidisciplinair team worden getoetst. Tijdens het gehele ontwikkelingsproces van het kind moeten redelijke aanpassingen worden aanbevolen.

f. Recht van het kind op gezondheid

77. Het recht van het kind op gezondheid (artikel 24) en zijn gezondheidstoestand staan centraal bij het beoordelen van de belangen van het kind. Indien echter een gezondheidsprobleem op meerdere wijzen behandeld kan worden of het resultaat van een behandeling onzeker is, moeten de voordelen van alle mogelijke behandelingen worden afgewogen tegen alle mogelijke risico's en bijwerkingen en moet er terdege rekening worden gehouden met de mening van het kind, rekening houdend met zijn leeftijd en rijpheid. Kinderen moeten in dit opzicht adequate en passende informatie krijgen zodat ze de situatie en alle relevante aspecten in verband met hun belangen begrijpen, en zo mogelijk in de gelegenheid worden gesteld hun geïnformeerde toestemming te geven.¹⁵

78. Wat betreft de gezondheid van adolescenten heeft het Comité¹⁶ bijvoorbeeld verklaard dat de staten die partij zijn de plicht hebben te waarborgen dat alle adolescenten, of deze nu wel of niet naar school gaan, toegang hebben tot adequate informatie die essentieel is voor hun gezondheid en ontwikkeling teneinde de juiste keuzes te maken voor hun gezondheid. Hieronder vallen informatie over het gebruik en misbruik van tabak, alcohol en andere middelen, voedingspatroon, passende informatie over seksuele en reproductieve gezondheid, de gevaren van zwangerschap op jonge leeftijd, het voorkomen van hiv/aids en andere seksueel overdraagbare ziekten. Adolescenten met een psychosociale aandoening moeten voor zover mogelijk worden behandeld en verzorgd in de gemeenschap waarin zij wonen. Wanneer ziekenhuisopname of plaatsing in een instelling noodzakelijk is, moeten de belangen van het kind worden beoordeeld voordat er een besluit wordt genomen, met inachtneming van de mening van het kind. Dezelfde overwegingen zijn ook bij jongere kinderen van toepassing. De gezondheid van het kind en de behandelbaarheid kunnen eveneens onderdeel vormen van een beoordeling en vaststelling van zijn belangen met het oog op het nemen van andere belangrijke besluiten (bijvoorbeeld het toekennen van een verblijfsvergunning op humanitaire gronden).

g. Recht van het kind op onderwijs

79. Het is in het belang van het kind kosteloos toegang te hebben tot hoogwaardig onderwijs, met inbegrip van onderwijs voor jonge kinderen, non-formele of informele educatie en daarmee verband houdende activiteiten. Bij alle besluiten over maatregelen of

¹⁵ Algemeen commentaar no. 15 (2013) over het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid (artikel 24), paragraaf 31.

¹⁶ Algemeen commentaar no. 4 (2003) over de gezondheid en ontwikkeling van adolescenten in de context van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

acties die een specifiek kind of specifieke groep kinderen betreffen moeten de belangen van het kind of de kinderen met betrekking tot onderwijs worden geëerbiedigd. Om onderwijs of beter onderwijs voor meer kinderen mogelijk te maken, moeten de staten die partij zijn beschikken over goedopgeleide leerkrachten en overige beroepskrachten die in verschillende onderwijssettings werken. Daarnaast moeten een kindvriendelijke omgeving en passende leer- en onderwijsmethoden voorhanden zijn, rekening houdend met het feit dat onderwijs niet alleen een investering in de toekomst is, maar ook een mogelijkheid voor leuke activiteiten, respect, deelname en het vervullen van ambities. Het is in het belang van het kind dat aan dit vereiste wordt voldaan en dat kinderen grotere verantwoordelijkheid krijgen om de beperkingen van hun kwetsbaarheid, welke dat ook is, te overwinnen.

2. Afweging van de factoren bij de beoordeling van de belangen van het kind

80. Benadrukt moet worden dat een basale beoordeling van de belangen een algemene beoordeling is van alle relevante factoren van de belangen van het kind. Het gewicht dat aan elke factor wordt toegekend hangt af van de andere factoren. Niet elke factor is voor elk geval relevant en de onderscheiden factoren kunnen op verschillende manieren worden gebruikt in verschillende gevallen. De inhoud van elke factor verschilt noodzakelijkerwijs van kind tot kind en van geval tot geval, afhankelijk van het type besluit en de concrete omstandigheden, en dat geldt ook voor het gewicht dat in de algehele beoordeling aan elke factor wordt toegekend.

81. Het is ook mogelijk dat bij het beoordelen van de belangen in een specifiek geval met specifieke omstandigheden de verschillende factoren ervan met elkaar botsen. Het behoud van de gezinsomgeving kan strijdig zijn met de noodzaak het kind te beschermen tegen het risico van geweld of misbruik door ouders. In dergelijke situaties moeten de factoren tegen elkaar worden afgewogen om een oplossing te vinden die in het belang is van het kind of de kinderen.

82. Bij het afwegen van de verschillende factoren moet voor ogen worden gehouden dat het doel van het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind het volledig en daadwerkelijk genot van de in het Verdrag en de facultatieve protocollen daarbij erkende rechten en de holistische ontwikkeling van het kind moet zijn.

83. Er kunnen zich situaties voordoen waarin "beschermende" factoren die gevolgen hebben voor een kind (waarbij bijvoorbeeld rechten worden beperkt) moeten worden beoordeeld in relatie tot "empowerment"-maatregelen (die de volledige uitoefening van rechten zonder beperkingen inhouden). In dergelijke situaties moeten de leeftijd en rijpheid van het kind leidend zijn bij het afwegen van de factoren. Bij het vaststellen van de mate van rijpheid van het kind moet rekening worden gehouden met de fysieke, emotionele, cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind.

84. Bij het beoordelen van de belangen moet voor ogen worden gehouden dat de capaciteiten van het kind zich zullen ontwikkelen. Besluitvormers zouden dus maatregelen moeten overwegen die kunnen worden herzien of aangepast en geen besluiten moeten nemen die definitief zijn en niet meer kunnen worden teruggedraaid. Zij moeten dus niet alleen kijken naar de fysieke, emotionele, educatieve en overige behoeften op het moment waarop het besluit wordt genomen, maar ook rekening houden met de mogelijke ontwikkelingsscenario's van het kind en de analyse daarvan op de korte en lange termijn. In deze optiek moet bij de besluitvorming een beoordeling worden gemaakt van de continuïteit en stabiliteit van de huidige en toekomstige situatie van het kind.

B. Procedurele waarborgen om ervoor te zorgen dat de belangen van het kind worden geïmplementeerd

85. Om te waarborgen dat het recht van het kind zijn belangen de eerste overweging te laten zijn op de juiste wijze wordt geïmplementeerd, moeten er enkele kindvriendelijke procedurele waarborgen worden ingesteld en nageleefd. Als zodanig is het concept van de belangen van het kind een procedurereguleerend (zie paragraaf 6b hierboven).

86. Publieke autoriteiten en organisaties die besluiten nemen die kinderen betreffen moeten handelen in overeenstemming met de verplichting de belangen van het kind te beoordelen en vast te stellen. Van andere mensen die dagelijks beslissingen over kinderen nemen (ouders, voogden, leerkrachten, etc.) wordt daarentegen niet verwacht dat zij deze tweetrapsprocedure strikt volgen, hoewel bij beslissingen in het dagelijkse leven de belangen van het kind wel degelijk geëerbiedigd moeten worden en tot uiting moeten komen.

87. Staten moeten formele processen in het leven roepen met strikte procedurele waarborgen die gericht zijn op het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind bij besluiten die gevolgen hebben voor het kind, met inbegrip van mechanismen voor het evalueren van de resultaten. Staten moeten transparante en objectieve processen ontwikkelen voor alle besluiten van wetgevers, rechters of bestuurlijke autoriteiten, met name op gebieden die rechtstreekse gevolgen hebben voor het kind of de kinderen.

88. Het Comité nodigt staten en alle personen die in de positie zijn de belangen van het kind te beoordelen en vast te stellen uit bijzondere aandacht te besteden aan de volgende waarborgen en garanties:

a. Recht van het kind zijn mening kenbaar te maken

89. Een wezenlijke factor binnen het proces is het communiceren met kinderen om een zinvolle deelname van het kind te vergemakkelijken en zijn belang vast te stellen. Deze communicatie moet het informeren van kinderen over het proces en de mogelijke duurzame oplossingen en diensten omvatten maar ook het verkrijgen van informatie van kinderen en het vragen naar hun mening.

90. Wanneer het kind zijn mening wil geven en van dit recht gebruikmaakt met behulp van een vertegenwoordiger, is deze laatste verplicht de mening van het kind accuraat over te brengen. In gevallen waarin de mening van het kind in tegenspraak is met die van zijn vertegenwoordiger, moet er een procedure zijn waardoor het kind in de gelegenheid is zich tot een autoriteit te wenden en te verzoeken zich zo nodig door een andere persoon te laten vertegenwoordigen (een vertegenwoordiger voor de rechtbank bijvoorbeeld).

91. De procedure voor het beoordelen en vaststellen van de belangen van kinderen als groep wijkt in zekere mate af van die bij een individueel kind. Wanneer de belangen van een groot aantal kinderen op het spel staan moeten overheidsinstellingen een manier vinden om de mening te peilen van een representatieve groep kinderen en met deze opvattingen terdege rekening houden bij het plannen van maatregelen of het nemen van wetgevingsbesluiten die de groep direct of indirect raken om te waarborgen dat alle categorieën kinderen worden meegenomen. Dit kan op vele manieren worden vormgegeven, bijvoorbeeld door het horen van kinderen, kinderparlementen, door kinderen geleide organisaties, kindervakbonden of andere vertegenwoordigende lichamen, discussies op school, sociale netwerken, etc.

b. Vaststelling van feiten

92. Feiten en informatie die relevant zijn voor een bepaald geval moeten worden verkregen door goedopgeleide beroepskrachten zodat alle factoren die nodig zijn voor de

beoordeling van de belangen aan bod komen. Hierbij is te denken aan het interviewen van personen die dicht bij het kind staan, personen die dagelijks contact hebben met het kind of getuigen van bepaalde voorvallen. De verzamelde informatie en gegevens moeten worden geverifieerd en geanalyseerd alvorens ze worden gebruikt bij de beoordeling van de belangen van het kind of de kinderen.

c. Tijdsperceptie

93. Kinderen en volwassen hebben een andere perceptie van het verstrijken van de tijd. Een besluitvormingstraject dat lang duurt of vertragingen oploopt kan met name nadelige gevolgen hebben voor zich ontwikkelende kinderen. Procedures of processen die kinderen betreffen of voor hen gevolgen hebben moeten dus bij voorkeur prioriteit krijgen en in een zo kort mogelijke tijd worden voltooid. Het besluit moet, voor zover mogelijk, genomen worden op een tijdstip waarop het kind ervaart dat hij er baat bij heeft en de genomen besluiten moeten met redelijke tussenpozen worden geëvalueerd naarmate het kind en de capaciteit om zijn mening te uiten zich ontwikkelen. Alle besluiten over zorg, behandeling, plaatsing en andere maatregelen die het kind betreffen moeten periodiek worden geëvalueerd rekening houdend met de tijdsperceptie en de zich ontwikkelende vermogens en verdere ontwikkeling van het kind (artikel 25).

d. Gekwalificeerde beroepskrachten

94. Kinderen vormen een diverse groep. Elk kind heeft zijn eigen kenmerken en behoeften die alleen adequaat beoordeeld kunnen worden door beroepskrachten die expertise hebben op het gebied van de ontwikkeling van kinderen en adolescenten. Het formele beoordelingsproces moet dus plaatsvinden in een vriendelijke en veilige omgeving door beroepskrachten die opgeleid zijn in, onder andere, kinderpsychologie, kinderontwikkeling en andere relevante disciplines op het gebied van menselijke en sociale ontwikkeling, en die ervaring hebben met het werken met kinderen en de verkregen informatie objectief zullen beoordelen. Voor zover mogelijk moet een multidisciplinair team betrokken zijn bij het beoordelen van de belangen van het kind.

95. De beoordeling van de consequenties van alternatieve oplossingen moet gebaseerd zijn op algemene kennis (d.w.z. op het gebied van recht, sociologie, onderwijs, sociaal werk, psychologie, gezondheid, etc.) over de verwachte gevolgen van elke mogelijke oplossing voor het kind, gelet op zijn individuele karaktertrekken en verleden.

e. Juridische bijstand

96. Het kind heeft passende juridische bijstand nodig wanneer zijn belangen formeel worden beoordeeld en vastgesteld door een rechter of vergelijkbare instantie. Met name wanneer een kind betrokken is bij een administratieve of rechterlijke procedure waarbij zijn belangen moeten worden vastgesteld, moet hij, in aanvulling op een voogd of een vertegenwoordiger die zijn mening moet verwoorden, juridische bijstand krijgen wanneer er een mogelijk conflict is tussen de partijen bij het besluit.

f. Juridische argumentatie

97. Om aan te tonen dat het recht van het kind zijn belangen te laten beoordelen en de eerste overweging te laten zijn is geëerbiedigd, moet elk besluit dat betrekking heeft op het kind of de kinderen worden gemotiveerd, gerechtvaardigd en uitgelegd. In de motivering moeten uitdrukkelijk alle feitelijke omstandigheden ter zake van het kind worden vermeld, welke factoren relevant worden geacht in de beoordeling van de belangen, de inhoud van de

factoren in het individuele geval en hoe deze tegen elkaar zijn afgewogen bij het vaststellen van de belangen van het kind. Indien het besluit in tegenspraak is met de mening van het kind, moet de reden daarvoor duidelijk worden vermeld. Indien, bij wijze van uitzondering, de gekozen oplossing niet in het belang van het kind is, moeten de redenen hiervoor worden vermeld om aan te tonen dat de belangen van het kind de eerste overweging waren, ondanks de uiteindelijke uitkomst. Het volstaat niet in algemene termen te melden dat andere overwegingen zwaarder wegen dan de belangen van het kind; alle overwegingen moeten expliciet worden uitgelegd in relatie tot het geval in kwestie. Ook de reden waarom in dit geval andere overwegingen zwaarder wegen moet worden onderbouwd. In de redenering moet ook op geloofwaardig wijze worden gerechtvaardigd dat aan de belangen van het kind minder gewicht kon worden toegekend dan aan andere overwegingen. Er moet rekening worden gehouden met de omstandigheden waarin de belangen van het kind de eerste overweging moeten zijn (zie paragraaf 38 hierboven).

g. Mechanismen om besluiten te heroverwegen of te herzien

98. Staten moeten binnen hun rechtssysteem mechanismen instellen om in beroep te kunnen gaan tegen besluiten die kinderen betreffen of deze te herzien, in gevallen waarin een besluit niet lijkt te stroken met de passende procedure voor het beoordelen en vaststellen van de belangen van het kind of kinderen. Er moet altijd een mogelijkheid zijn om een heroverweging aan te vragen of in beroep te gaan tegen het besluit op nationaal niveau. Het kind moet op de hoogte worden gesteld van de mechanismen en deze moeten voor hem of zijn wettelijke vertegenwoordiger rechtstreeks toegankelijk zijn indien wordt geoordeeld dat de procedurele waarborgen niet zijn gerespecteerd, de feiten niet kloppen, de beoordeling van de belangen niet op de juiste wijze heeft plaatsgevonden of dat aan concurrerende belangen te veel gewicht is toegekend. Het orgaan dat de heroverweging uitvoert moet naar al deze aspecten kijken.

h. Beoordeling inzake de gevolgen voor kinderrechten

99. Zoals hierboven vermeld moet bij het aannemen van uitvoeringsmaatregelen ook een procedure gevolgd worden die waarborgt dat de belangen van het kind de eerste overweging zijn. Bij de beoordeling inzake de gevolgen voor kinderrechten wordt voorspeld wat de gevolgen zijn van voorgesteld beleid, wetgeving, regels, begroting of andere bestuursrechtelijke besluiten die gevolgen hebben voor kinderen en het genot van hun rechten. Het moet een aanvulling zijn op voortdurende monitoring en evaluatie van de gevolgen van maatregelen voor kinderrechten.¹⁷ De beoordeling inzake de gevolgen voor kinderrechten moet geïntegreerd worden in overheidsprocessen op alle niveaus en moet zo vroeg mogelijk aan bod komen bij het opstellen van beleid en andere algemene maatregelen om goed bestuur op het gebied van kinderrechten te waarborgen. Er kunnen verschillende methodologieën en praktijken worden ontwikkeld bij het uitvoeren van de beoordeling inzake de gevolgen voor kinderrechten. Hierbij moeten minimaal het Verdrag en de facultatieve protocollen daarbij als kader dienen, met name om te waarborgen dat de beoordelingen worden geschraagd door de algemene beginselen en dat er bijzondere aandacht is voor de uiteenlopende gevolgen van de beoogde maatregel(en) voor kinderen. De beoordeling van de gevolgen zou gebaseerd kunnen worden op input van kinderen, het maatschappelijk middenveld en relevante overheidsdiensten, academisch onderzoek en ervaringen die in het land zelf of elders zijn opgetekend. De analyse moet resulteren in

¹⁷ Algemeen commentaar no. 16 (2013) over verplichtingen van de staat met betrekking tot de impact van het bedrijfsleven op kinderrechten, paragrafen 78-81.

aanbevelingen voor wijzigingen, alternatieven en verbeteringen en moet voor het publiek beschikbaar worden gemaakt.¹⁸

VI. Verspreiding

100. Het Comité raadt de staten aan dit algemeen commentaar breed te verspreiden onder parlementen, regeringen en de rechterlijke macht, zowel op nationaal als lokaal niveau. Het commentaar moet ook bekend worden gemaakt aan kinderen - ook kinderen in een uitsluitingssituatie -, alle beroepskrachten die voor en met kinderen werken (waaronder rechters, advocaten, leerkrachten, voogden, maatschappelijk werkers, medewerkers van openbare of particuliere welzijnsinstellingen, zorgpersoneel, etc.) en het maatschappelijk middenveld in het algemeen. Hiervoor moet dit algemeen commentaar worden vertaald in de relevante talen, moeten er kindvriendelijke/aangepaste versies beschikbaar worden gesteld en conferenties, seminars, workshops en andere evenementen worden georganiseerd om beste praktijken over de beste wijze van implementeren te delen. Het commentaar moet worden opgenomen in de formele opleiding van alle betrokken beroepskrachten en technische medewerkers, zowel voordat zij met hun baan beginnen als tijdens hun werk.

101. Staten moeten in hun periodieke rapportage aan het Comité informatie toevoegen over de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden en de genomen maatregelen om de belangen van het kind toe te passen en te eerbiedigen bij alle gerechtelijke uitspraken en bestuursrechtelijke besluiten en overige maatregelen die het kind als individu betreffen, alsmede tijdens als fasen van het aannemen van uitvoeringsmaatregelen die kinderen in het algemeen of als specifieke groep betreffen.

---

¹⁸ Staten kunnen inspiratie putten uit het Rapport van de Speciale rapporteur inzake het recht op voedsel over de Richtsnoeren inzake de beoordeling van de gevolgen voor de mensenrechten van handels- en investeringsovereenkomsten (A/HRC/19/59/Add.5).